

Slaget ved Sahl 16. september 1719.

Jep Andersen Hovgaard og hans Søn Anders Jepsen, begge af Brøndum, saa og Anders Mogensen Møller i Balling Mølle dens Stefnings, som lyder saaledis:
Memorial for Stefnings Mændene:

Jep Andersen Hovgaard og hans Søn Anders Jepsen, begge af Brøndum, saa og Anders Mogensen Møller i Balling Mølle, lader (med) Kald og Varsel give Eder Søren Iversen i Vesterbye, Peder Christensen Goul i Jeberg og hans Søn Niels Pedersen ibidem, de umyndige med dens Lauverger og Formynder, til Hierm-Ginding Herretzting førstkommende Frædag = 14 Dage = som er den 13 October (1719): At møde for Vidner og Attester at paahøre, angaaende dend Vold og Overlast I samptlige forøvede imod dennem sidst afvigte den 16'de Spetember paa Landeveien fra Holstebro, da I paa Sahl Marck oprentte dennem paa Heste og voldeligen som Røvere og Stiemænd overfaldt dennem med Hug og Slag, saa de neppe kunde være lefvet med meere Sagen vedkommer.

Iligemaade til førstkommende Frædag 14'ten Dage, som er den 13. October, at møde til Hierm-Ginding Herretzting indstefnis efterskrefne Vidners Persohner alle dens Sandhed at vidne, Spørsmal at tilsvare, huad dennem kand være bevidst om dend Vold og Overlast, Søren Iversen i Vesterbye, Peder Govel i Jeberg og Søn Niels Pedersen ibidem forøvede imod Jep Andersen Hovgaard og hans Søn Anders Jepsen, begge af Brøndum, og Anders Mogensen Møller af Balling Overmølle sidst afvigte den 16. September, da de voldeligen paa Landeveien fra Holstebro, Norden for Sahl paa Marcken, oprente dennem som Røvere og Stiemænd, dennem med Hug og Slag overfaldt med meere, de kand blive tilspurt om, nemblig, Niels Thomsen af Sahl, Chresten Christensen af Aurbeck, Knud Søfrensen tienende i Sahl Præstegaard, Christen Jacobsen, af Sahl Jens Endvoidsen og Søn Endvold Jensen, Søren Jensen Averbeck, Niels Christensen Kierckgaard, Christen Jensen Elkier, Michel Povelsen, Peder Jensens Søn nafnlig Jens Pedersen, alle af Sahl, de umyndige med deris Lauværges, alle deris Sandhed at vidne i fornefnte Sag. Endelig til Hierm-Ginding Herretzting til førstkommende Frædag 14'ten Dage, som er den 13. October, at møde indstefnes Niels Thomesen af Sahl og Christen Christensen af Aurbeck for Vidner at paahøre, Spørsmal at tilsvare, angaaende huad Ord I haver haft, og huad Forklaring I haver giort om forermelte Vold og Overlast, som Søren Iversen og Peder Gavl forøvede imod Anders Mogensen Møller, Jep Andersen Hovgaard og Søn Anders Jensen paa Sahl Marck fornefnte Tiid, som I baade saae og hørte og for andre haver bekiendt, saa og fornefnte Tingsvidner at paahøre, huad Søren Iversen af Vesterbye og Bertel Pedersen i Vraae forgangen Torsdag hos eder forretted med meere deraf kand dependere.

Jep Andersen Hovgaard og Søn Anders Jepsen, begge af Brøndum, saa og Anders Mogensen Møller af Balling Mølle dens Vegne Daniel Knudsen Hopp af Brøndum, som beviste med Stefningsmænd, nafnlig: Anders Søfrensen af Nørbye og Jens Jensen af Brøndum, begge i Salling, som vandt ved Æd med opragte Fingre efter Loven, at de med fulde 14'ten Dags Varsel til i Dag hafde stefnet efter en skriftlig Memorial, som lyder Folio 232. Og forklarede Kaldsmændene at de talte med Søren Iversen selv og med Peder Christensen Gavels Kone og Søn saavel som med en Deel af Vidnisbyrdene selv og en Deel

dens Folck, som de gaf samme Varsel tilkiende.

Dernest fremstoed at vidne Knud Sørensen tienende Hr. Johan i Sahl Præstegaard , som gjorde sin Æd efter Loven at ville vidne sin Sandhed og deraf intet dølge, og kundgiorde hand da, at d.16.September sidst afvigt saae hand, at Jep Andersen Hovgaard, Anders Mogensen Nøller og Anders Jepsen, alle af Salling, kom kiørendis igiennem Anders Povelens Gaard i Sahl, i dend Tid reed Søren Iversen og Peder Gavls Søn, hvis Nafn hand ej veed, op ved Vesterenden af Anders Povelens Lade, og Peder Gavel fuldte med Vognen, og blef de samled ved østerenden af Laden igien, fuldtis saa ad op mod Kiercken, huor da Søren Iversen og Peder Gavel begyndte at pidske paa Folckene i Vognen saavel som Hestene, huorofver Hæstene sprang til Side paa een Brinck, saa de hafde nær velt, om det var af Vrede eller Løstighed er Vidnet ubevist. Imidlertid hørte han, at Søren Iversen sagde til Peder Gavel: Laan mig din Pidsk. Om hand fick dend eller ej, veed Vidnet icke, mens Vognen begyndte igien at kiøre, da bemeldte 2'de Mænd atter pidskede baade paa Folck og Hestene, saa langt hand kunde see, indtil de kom til Raahøy, huor de da holte med Vognen, og Folckene stoed af til de Ridende, som og samme Tid steg fra Hestene, strax efter dette var skeed, saae hand een af Karlene faldt til Jorden, men kunde icke dend gang skiøne paa, hvem det var, icke heller huem der slog ham til Fald, mens da hand laae paa Jorden, slog Søren Iversen nogle Gange paa hannem med det hand hafde i Haanden, imidlertid kiørte Vognen under Backen, at hand ej kunde see dend meere, men dend som var slagen blef ligendis paa Jorden, og Søren Iversen reed bagefter Vognen, noget lidet efter kom hand ridendis tilbage igien til Karlen, som end da laae paa Steden, holdte noget hoes hannem paa Hæsten, derefter stoed af, bøichende sig ned, ligesom hand kunde snaeket med hannem, mens rørte ham icke, huercken med Hug eller Slag.

Imidlertid kom Niels Thomesen, Thomas Nielsen og Sergiant Brandt saavel som Christen Christensen af Agerbeck gaaendis til dennem, da Søren Iversen igjen reed nær paa, og Mændene tog Manden op fra Jorden og fuldte hannem hiem med sig til Thomas Nielsen i Sahl Bye, huor Vidnet siden om Aftenen indkom og saae hand da, at det var Anders Mogensen Møller, som var ilde slagen. Nogen Tid efter gick hand hiem til Sahl Præstegaard, huor Søren Iversen da sad hos Præsten og blef derover om Natten. Om Morgenen kom hand ind til Vidnet i sit Kammer og spurte, om hand ej vidste, huor Anders Møller var, huortil hans suarede, hand laae neder i Byen til Jens Endvoldsens. Da Søren Iversen sagde: Er hand ilde medhandlet, Vidnet suarede: I kand icke bøde det med 10 Rdr. Da sagde Søren Iversen: Hand kand taale Hug nock, mens det var min goede Kammerat og ville icke undt hannem saa meget, mens Jep Hovgaard skulle haft det for den Anch, hand hafde til ham. Paa Søren Iversens Vegne blef Vidnet tilspurt, huor langt hand ungefehr var fra dette Slags maal. Suarede: Det lengste icke over toe Bøsseskud. 2'det: om icke Anders Møller kom gaaende med de toe Mænd til Sahl Bye. Vidnet suarede; Mændene fuldte ham der ned, som førhen er vundit. 3'die: om Vidnet icke hørte af Anders Møller, at Peder Gavel var dend, som slog hannem til Jorden, huortil hand suarede, hand hørte icke, at hand talte om Peder Gavel, mens sagde, at Søren Iversen hafde slaget hannem.

Dernest fremstoed Chresten Chrestensen af Agerbeck, som under lige suoren Æd vandt, at bemeldte 16. September, da hand dref paa Marcken med sin Ploug, saae hand en Vogn kom kiørendis med 2'de Folck udj Norden for Sall Kirck og strax efter 3'de riddens Karle, huor af de 2'de reed forbie og fonud ved Vognen saa langt som 2'de Plougs Lengde, saa holte de stille, dend 3'die blef ved Vognen, dernest de 2'de, som var for ved Vognen, vendte dens Heste og reed imod Vognen, og da de kom til Vognen, stoed de af Hæstene og Folckene af Vognen, huor de blef noget samrnen, og en Dreng trecket runden om med dens Heste, mens Vidnet saae icke, huad de bestilte. Strax efter drog hand hiem med sin Ploug, og derefter tillige med Niels Thomesen gick op og ville see, huem det var. Og da de kom paa det nermeste til dem, da begynte Jep Hovgaard og hans Søn at kiøre bort, som hand kiendte, mens de andre kiendte hand icke, huor af de 2'de sadte sig paa deres Hester og reedte efter Vognen, og dend 3'die blef ligendis paa Jorden, da de tvende ridendis kom til Vognen, saae hand, at dend eene af dem tog een Pidsk og slog Jep Hovgaard, som saed paa hans Vogn tilvisse 3 Slag over hans Røg med hands Pidsk, og var det dend nu ved Retten staaende Søren Iversen, og var det med dend liden Ende af Pidskeskafted, hand slog med. Derpaa Jep Hovgaard og Søn steeg af Vognen, da Søren Iversen reedte omkring Vognen med hands Pidsk efter Jep Hovgaards Søn, ved icke om hand fick et Slag eller ej, saasom Faderen afvergede det. Imidlertid kom Vidnet og Niels Tomesen af Sall til dennem og sagde til dennem, om de icke bedre kunde forliges om deres Sager, da Søren Iversen spurte dennem ad: Vil I taste mig an, og det sagde hand trej Gange, huor til de suarede Nej, de hafde indtet med hannem at bestille. Saa spurte Jep Hovgaard Søren Iversen ad, om hand motte fare i Fred, dertil Søren Iversen suarede: Jeg veed icke, huad du maa. I det samme greb Søren Iversen Jep Hovgaard i Klæderne om Halsen, da Jep Hovgaard greb Søren Iversen om Livet og fick hannem ned af Hesten, og Søren Iversen tog Foeden af Stibøglen og bragte sin Been over Hesten. Imidlertid bad Jep Hovgaard, de ville drages til Minde, det hand icke maatte fare i Fred med Veien; derefter de endnu fick fat paa hverandre, og Søren Iversen slog Jep Hovgaard til Jorden, at hand laae paa sin Røg med Hænder og Føder i Veiret, da Jep Hovgaards Søn ville reede Faderen og gick til Søren Iversen og gaf ham nogle Slag, da hand laa paa Faderen. Medlertid tog Peder Gavel Sønnen i Haaret og slebte hannem over Veien paa hans Sider, og Drengen skrolte og gred. Under samme kom Jep Hovgaards Søn op igien, og gaf Søren Iversen nogle Slag over hans Røg og Hovet, da hand endnu laae paa Jep Hovgaard og plugtis i Haare. Saa sprang Søren Iversen op og løb efter Jep Hovgaards Søn og fick fadt paa hannem og slog hannem med Nefverne, at Blodet kom af hans Næsse og røgte ham samme Tid i Haaret. Derpaa gick Vidnet og Niels Thomesen fra dennem tilbage og ville hente Folck af Sall Bye, som kunde skielle dennem ad, underveiges laae dend Persohn, som forhen er omvundet, hvilcken hand da icke kiendte, mens nu ved Retten er tilstede og kaldis Anders Møller, eendnu paa Jorden ved Veien og Blodet flød hannem af Næsen, huem de spurte, huor hand var kommen til dette, da hand suarede, det hafde Peder Gavel og Søren Iversen giort. Da Vidnet kom fra Sall med fleere Mænd og ville været hos Jep Hovgaard og de andre for at skille dem ad, holt Søren Iversen ved dend, som laae paa Jorden og tilbød hannem, om hand icke vilde side op paa Hesten og ride hiem med hannem, eller om hand eene ville ride paa Hesten, saa ville Søren Iversen staae af at gaae, huortil hand suarede: Du hafver handlet mig, saa at ieg icke kand følge. Huorpaa Søren Iversen reed nør

paa, og hand, som laae paa Jorden, tog Mendene med sig ned til Sall, og Vidnet gick hiem og var ej videre bevist.

Formedelst Aftens Paatregelse blef Retten ophævet til i Morgen Klocken 8'te Slet, da dend af Rettens Betiendter og de 8'te Mænd atter igien blef sadt, huornest fremstoed Niels Thomesen af Sahl, som gjorde sin Æd efter Loven at ville vidne sin Sandhed og deraf indtet døgle, og kundgiorde hand da, at omvundene Dag kom hand gaaendis paa Sahl Marck ved Raahøy, huor Anders Møller lagde ved Veien, som talte til hannem, og spurte Vidnet da, huad hand skade, huortil hand suarede: Ieg er slaaen forderved. Da Vidnet atter spurte af huem, sagde (han) af Søren Iversen i Vesterby. Vidnet spurte huad hafde I at tuiste med hinanden, sagde (han): ingen Ting. Derpaa Vidnet gick fra hannem nær paa, og Jep Hovgaard kom imod hannem og bad, de ville dragis til Minde, hand maatte icke kiøre med Kongens Adelvej i Roe, og Søren Iversen spurte hannem ad, om hand vilde taste hannem an, suarede hand hafde indtet andet med hannem at bestille end got. Saa gick Jep Hovgaard og satte sig i hans Vogn, og spurte Søren Iversen, om hand maatte fare med Roe, det kand volde sig, suarede Søren Iversen. Derefter gaf hand Jep Hovgaard nogle Slaug over hans Krop med den lille Ende af hans Pidsk, huor over Jep Hovgaard blef vred og sprang af sin Vogn, greb Søren Iversen heftig i sin Haaer, som hand sad paa hans Hæst, saa hand derover kom qf Hæsten, tog saa hverandre heftig i Favn, blef saa Søren Iversen Jep Hovgaard for sterck og slog hannem mod Jorden og gåf ham nogle Dask om hans Øren af hans bare Haand, og Jep Hovgaard krattede ham, huad hand kunde. Imidlertid saa bad Vidnet, at Jep Hovgaards Søn Anders Jepsen skulle staa med sin Fader, da hand og gjorde det, fick it Stk. i Haanden endten Svøbeskaft eller Pidsk og slog heftig paa Søren Iversen dermed, som laae oven paa Jep Hovgaard. I det samme kom Peder Gavel og ref Jep Hovgaards Søn fra Søren Iversen og foer til Jep Hovgaard og Søren Iversen og skilte dem ad. Da Søren Iversen kom op, tog hand hans Pidsk og løb efter Jep Hovgaards Søn, fordi hand hafde slaget hannem, og Drengen løb runden omkring Vognen, mens saae ej, hand slog hannem, men da Sønnen kom til Faderen Jep Hovgaard greb Søren Iversen og hand atter fadt paa hverandre, og de kom med dens Rygge op til Vognen, og i det samme kom Peder Gavel til dem igien og tog fat paa dennem. Endten han ville skille dem ad eller slaae, vidste Vidnet icke, saasom hand da vente sig om og gick fra dennem ned til Sahl Bye for at hendte Folck, som kunde skille dem ad, saasom hand kiendte Jep Hovgaard, hvilcked ogsaa skeede, og da Vidnet med fleere kom tilbage igien, fandtis der ingen paa Stedet, huor de tilforn slogis, mens paa denne Side ved Raahøy laae Anders Møller paa Jorden som tilforn, huor Søren Iversen kom ridendis nær fra til dennem og begierte, at Anders Møller ville side op paa Hesten till ham, hand ville føre ham hiem, huortil hand suarede, han gad icke, og hand var forcilde handlet dertil, huor saa Sergiant Brandt traaed til Anders Møller og spurte hannem ad, om der var nogle af hans Lemmer istøcker, huortil hand suarede Nej, hand var ildefaren noch alligevel og begierede de ville hielpe hannem op til Byen, huorpaa de hialp hannem op paa Føderne, gick saa self alleene en liden Tid, siden tog de hannem ved Armene og fulder hannem ind til Thomas Nielsens i Sahl, og da hand var kommen ind, begierte hand de ville hielpe hannem af hans Klæder, og klagede hand samme Tid paa Peder Gavel, at hand hafde slaget ham over hans Hovet, at hand styrte til Jorden, og Bloden flød af hans Næsse, som og var blodig, sagde og derhøes, at dend Slag gaf Peder Gavel mig nock, for hand

tvilte, jeg ellers skulle blive ham goed nock, om hand ellers hafde bleven paa Beenene. Vidre sagde Vidnet ej at være bevist. Monsieur Bee tilspurte Vidnet, om hand viste, huo der var Aarsag til denne Klammerie, suarede det viste hand icke, hvem dertil var Aarsag, blef saa fra Retten demitered.

Ydermeere fremstoed Christen Jacobsen af Sahl Bye, som under lige soren Æd vandt, at omvondene Dag gick hand med nogle Garn ned at ville sette i Søn. Underveis kom hand til Anders Møller, som laae paa Veien ved Raahøy, og var da hoes hannem Niels Thomesen og Christen Christensen Agerbeck, som spurte hannem ad, huad hand skade, suarede hand var slagen for derved. Derpaa Vidnet gick sin Vej vidre frem, og bemeldte 2'de Mænd gick nør paa 4 a' 5 Agere derfra, huor Vognen holte, huor da Jep Hovgaard gick imod dennem, og hørte Vidnet, at Jep Hovgaard sagde, dragis til Minde i Dannemænd, jeg maae icke fare i Roe paa Landveien, ieg maa icke age paa min egen Vogn, men Nafn gaf icke for hvem. I det samme reed Søren Iversen runden om Jep Hovgaards Vogen efter hans Søn, som flyde for ham, mens saae icke hand fick nogen Slag. Derefter vendte Jep Hovgaard sig til Vognen, og Søren Iversen reed imod hannem, som talte nogle ord. Huad det var kunde hand icke høre, greb saa Søren Iversen efter Jep Hovgaards Brøst, og Jep Hovgaard greb op til hannem igien og kom af Hesten i det samme, huor efter de kom Vesten Vognen og saae de kom omklindt med hverandre. Videre saae eller vidste Vidnet icke. Monsisur Been tilspurte Vidnet, om hand icke saa Jep Hovgaard røgte Søren Iversen i Haaret fra Hesten, saa og om hand icke vidste eller har hørt, huem der var Aarsag til denne Klamerie, suarede begge Deelee vidste hand indted af, blef der efter demittered.

Endnu fremstoed Jens Endvoldsen af Sahl, som efter aflagte Æed kundgiorde, at omvondene Dag saae hand Jep Hovgaard og Søn kom kiørendis ved Guldfel og kiørte sterck, og Peder Gavel og hans Søn korn ridendis bag efter, og hørte vidnet, at Peder Gavels Søn sagde til Faderen: nu kiører han sterok, nu er hand bange for fleere Hug. Anden Dags Morgen kom Søren Iversen ind i Vidnets Huus, huor Anders Møller laae, og begierede hand ville staae op og følge hiem med hannem, suarede Nej, hand var saa ilde handlet, hand kunde ej, og hørte Vidnet, at Anders Møller klagede paa Peder Gavel, at hand slog hannem i Hovedet til han styrt, og Søren Iversen slog hannem paa Kroppen, hørte og at Søren Iversen begierte at ville forliges med hannem. Videre var Vidnet ej bevist.

Derefter fremstoed Endvold Jensen af Sahl, som efter aflagde Æ:ed vandt og i alle Maader fuldte, hans Fader Jens Endvoldsens nu sist aflagte Vidne, og derforuden forklarede at neste Dag efter, at Klameried var skeed, kiørte hand med hans Faders Vogn Anders Møller fra Sahl til Jep Hovgaards i Brøndum, og da hand kom i Jep Hovgaards Huus, da hørte hand Peder Gavls Søn Niels Pedersen sagde til Anders Møller: Min Fader gaf Eder toe Slag i Hovedet, for da falt hand. Imidlertid kom Peder Gavel self ind og gick til Anders Møller og spurte, om hand hafde slaget hannem, huortil Anders Møller suarede Ja hand hafde, da sagde Peder Gavel, har jeg slaget dig, da slaae mig ligesaae goed een Slag igien, saa vil vi vere lige gode Venner, dertil Anders Møller suarede, det skal være langt fra, ieg skulle slaae Eder eller nogle.

Endelig for det sidste fremstoed Jep Bertelsen i Framersløf i Salling, som under lige soeren Æd vadt lige som sidste Vidne Endvold Jensen vondet haver, saavit som Peder Gavel og hans søn angaar, anlangendis hvis (hvad) de haver tilstaaed og bekiendt i Jep Hovgaards Huus i Brøndum, hvilcket hand hørte, og i ald Sandhed befindis. Videre var hannem ej bevist.

Peder Gavel blef af Rætten paraabt, om hand eller nogen paa hans Veigne var tilstede noget herimod at suare, mens ingen mødte, huorefter Seigneur Daniel Hop var Tingsvidne begierende, som og af Retten blev udsted.